

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШЕ ЈАВНО ТУЖИЛАШТВО
А бр. 107/16
Датум: 25.01.2016. године
В Р А Њ Е

**ПРОГРАМ ОСНОВНЕ ОБУКЕ ЗАПОСЛЕНИХ
ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА**

Врање, 2016. године

На основу чл. 34. Закона о јавном тужилаштву („Службени гласник РС“ бр. 116/2008, 104/2009, 101/2010, 78/2011, 101/2011, 38/2012 (Одлука Уставног суда), 121/2012, 101/2013, 111/2014 (Одлука Уставног суда), 117/2014, 106/2015), члана 53. Закона о заштити од пожара („Службени гласник РС“, бр. 111/09 и 20/15), у вези са одредбама Правилника о минимуму садржине општег дела програма обуке из области заштите од пожара („Службени гласник РС“, бр. 40/90), Виши јавни тужилац у Врању, Данијела Трајковић, доноси:

ПРОГРАМ ОСНОВНЕ ОБУКЕ ЗАПОСЛЕНИХ ИЗ ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим Програмом утврђују се врста, обим и услови основне обуке у систему заштите од пожара, елементи основне обуке заштите од пожара кроз општи и посебан део Програма и начин провере знања запослених из области заштите од пожара.

Члан 2.

Заштита од пожара обухвата скуп мера и радњи за планирање, финансирање, организовање, спровођење и контролу мера и радњи заштите од пожара, за спречавање избијања и ширења пожара, откривање и гашење пожара, спасавање људи и имовине, заштиту животне средине, утврђивање и отклањање узрока пожара, као и за пружање помоћи код отклањања последица проузрокованих пожаром.

Члан 3.

Субјекат заштите од пожара је Више јавно тужилаштво у Врању.

Члан 4.

Више јавно тужилаштво у Врању у својству субјекта заштите од пожара дужно је да поступа у складу с обавезама утврђеним законом и прописима донесеним на основу њега, да обезбеди примену планова заштите од пожара и других аката и одговорно је за сваку активност којом се мења или се може променити стање и услови заштите од пожара.

Више јавно тужилаштво у Врању је дужно да ангажовањем расположивих људских и материјалних ресурса учествује у гашењу пожара и спасавању људи и имовине угрожених пожаром, ако то може да учини без опасности за себе или другога.

Члан 5.

Основни циљ прописаних мера заштите од пожара јесте заштита живота људи, телесног интегритета, материјалних добара и животне средине.

Члан 6.

Превенција заштите од пожара обезбеђује се планирањем и спровођењем превентивних мера и радњи тако да се што ефикасније спречи избијање пожара, а да се у

случају избијања пожара ризик по живот и здравље људи и угрожавање материјалних добара као и угрожавање животне средине сведе на најмању могућу меру и пожар ограничи на самом месту избијања.

Члан 7.

Заштита од пожара се организује и непрекидно спроводи на свим местима и у свим просторијама Вишег јавног тужилаштва у Врању који су изложени опасности од пожара.

Члан 8.

Лица која раде на пословима заштите од пожара (правосудна стража Вишег суда у Врању) дужна су да похађају посебну обуку из области заштите од пожара и положи стручни испит најкасније у року од годину дана од дана заснивања радног односа, односно распоређивања на послове заштите од пожара.

Члан 9.

Основна обука из области заштите од пожара организује се за запослене одмах по ступању на рад, а најкасније у року од 30 дана од дана ступања на рад.

Основну обуку и практичну проверу знања запослених обављају правна лица која испуњавају одређене услове и имају одобрење Министарства унутрашњих послова и лица која су стручно оспособљена за рад на пословима заштите од пожара.

Провера знања запослених врши се једном у три године.

Члан 10.

Оспособљавање запослених из области заштите од пожара врши се на основу посебног Програма.

Програм се састоји из теоријског и практичног дела.

Теоријски део обуке се састоји из законских обавеза и општих знања из области заштите од пожара.

Практични део обуке обухвата упознавање са прописаним мерама заштите од пожара, извођења показаних вежби гашења пожара као и непосредно упознавање запослених са средствима и опремом за гашење и дојаву пожара.

Члан 11.

Оспособљавање из заштите од пожара се спроводи у следећим случајевима:

- код ступања радника на рад, одмах по ступању на рад, а најкасније у року од 30 дана од дана ступања на рад;

- на сваке три године кроз практичну проверу знања руковања справама и средствима за гашење.

Члан 12.

Теоријско знање се проверава путем теста. Радник је задовољио на тесту ако позитивно одговори на 80% предвиђених питања.

Члан 13.

Радник који није показао задовољавајући ниво знања на провери дужан је да након 30 дана понови проверу.

ПРОГРАМ ОСНОВНЕ ОБУКЕ

Члан 14.

Програм Основне обуке састоји се од:

- А) општег дела
- Б) посебног дела: специфичности субјекта заштите од пожара

Члан 15.

А) ОПШТИ ДЕО

А 1 - ОБАВЕЗЕ ПРАВНИХ ЛИЦА У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Нормативно уређивање заштите од пожара:

- Правила о заштити од пожара
- План заштите од пожара
- План евакуације - заштите од пожара

Начин остваривања заштите од пожара

Заштита од пожара остварује се:

- организовањем и припремањем субјеката заштите од пожара за спровођење заштите од пожара (спроводе се превентивне мере заштите од пожара применом основних начела и принципа и сталним контролама и надзором);
- обезбеђивањем услова за спровођење заштите од пожара (обезбеђена су средства за гашење почетног пожара која се одржавају у исправном стању, а упослени се редовно обучавају и проверава се њихово знање и обученост за гашење пожара у зачетку и поступање у случају пожара);
- предузимањем мера и радњи за заштиту и спасавање људи, материјалних добара и животне средине приликом избијања пожара (путеви и пролази за евакуацију одржавају се увек проходним, а прилаз за ватрогасна возила је увек проходан и рашчишћен);
- надзором над применом мера заштите од пожара (надзор над применом мера заштите од пожара врши надлежни инспектор и лице стручно оспособљено за послове заштите од пожара.

Организовање послова заштите од пожара

- Радници се задужују за организовање и спровођење превентивних мера заштите од пожара.
- Организује се дежурство са потребним бројем лица стручно оспособљених за спровођење заштите од пожара.
- Обезбеђује се потребан број лица стручно оспособљених за спровођење заштите од пожара.
- Обезбеђује се контакт са ватрогасним јединицама.

Превентивне мере заштите од пожара

Мере заштите од пожара имају за циљ отклањање узрока настанка пожара, спречавање избијања пожара, ширење и гашење пожара, у шта спадају:

- уређаји, опрема, средства за гашење пожара,
- уређаји и инсталације за откривање, дојаву гашења пожара,
- електричне, вентилационе, топлотне и друге инсталације,
- смештај запаљивог материјала,
- смештај експлозивних материја, запаљивих течности и гасова,
- ватрогасна стража,
- превентивне мере заштите од пожара у згради и осталим објектима.

У радним и помоћним просторијама Тужилаштва посебно се обраћа пажња на:

- радни простор (канцаларије, писарнице, биро, архиве и остале помоћне просторије) и уређаје, које је обавезно одржавати у исправном стању и користити их наменски на безбедан начин како би се спречио настанак пожара;
- електричне инсталације и електрични уређаји морају бити изведени по прописима и постављени на таквим местима да не представљају изворе опасности од пожара;
- електричне инсталације и уређаји морају бити осигурани од кратког споја, преоптерећења одговарајућим осигурачима и склопкама, осигурачи морају бити димензионисани за одговарајуће оптерећење и не смеју се лицновати него замењивати исправним;
- термотехничке инсталације и трошила се морају редовно одржавати у исправном стању, у законским роковима прегледати, а уочени недостаци одмах отклањати;
- запаљиве и лако запаљиве материјале складиштити према прописима;
- обезбедити задовољавајућу количину справа и средстава за гашење пожара;
- рад са отвореним пламеном и уређајима са усијаном површином, апаратима за заваривање и лемљење у објекту може се обављати само по писменом одобрењу лица стручно оспособљеног за спровођење заштите од пожара уз истовремену сагласност руководиоца радова, уз потпуно предузимање мере заштите од пожара и обезбеђење средстава за гашење пожара;
- коришћење грејних тела са усијаним влакнима се искључује;
- све запослене раднике обучити из области заштите од пожара и за употребу справа и средстава за гашење.

Обавезе у спровођењу мера заштите од пожара

- Више јавно тужилаштво у Врању у својству субјекта заштите од пожара је дужно да предузме све одговарајуће мере у циљу заштите од пожара.

Одговорност за неспровођење мера заштите од пожара

- Сходно Закону о заштити од пожара, постоји дисциплинска и материјална одговорност радника, као и прекршајна и кривична одговорност одговорних лица.

А 2 - ОСНОВИ ГОРЕЊА

Услови горења

Да би се процес горења одвијао потребни су следећи услови:

- 1) присуство материје која може да гори (горива материја),
- 2) присуство материје која потпомаже горење (кисеоник),
- 3) топлотна енергија да би се постигла температура паљења гориве материје.

Ако било који од ових услова елиминисемо, нема горења.

Горење чврстих, течних и гасовитих материја

- 1) **Чврсте материје** – ток горења чврстих материја одвија се у више фаза; битно је да је то горење са жаром о чему треба водити рачуна при одабиру средстава за гашење.
- 2) **Запаљиве течности** – ток горења се одвија тако да течност прво пређе у гасовито стање, па настале паре у смеси са ваздухом сагоревају.
- 3) **Запаљиви гасови** – имају најједноставнији ток; потребно је да се гасовита материја нађе у одговарајућој смеси са кисеоником и да се смеша загреје до температуре паљења.
- 4) **Експлозије** - експлозија је процес наглог сагоревања који настаје као последица употребе запаљивих течности и гасова и осталих горивих материја које са ваздухом могу створити експлозивну смешу, праћену ударним таласом притиска продуката сагоревања и порастом температуре.

А 3 - УЗРОЦИ НАСТАЈАЊА ПОЖАРА

Пожари и начин преноса топлоте:

- провођењем (кондукцијом),
- додиром (конвекцијом),
- зрачењем (радијацијом).

Узроци пожара и превентивне мере

Један од услова ефикасног предузимања превентивних мера од пожара је познавање свих опасности до којих може доћи у одређеној средини. Пракса је показала да се скоро у свим областима мора водити рачуна о свим узроцима пожара. Ово, у првом реду, због тога што највећи број пожара изазивају људи, и то из нехата и непажње.

- 1) *Нехат и непажња људи* – велики број пожара људи изазивају због непознавања опасности које могу настати у средини у којој живе и раде. Ова чињеница, поред осталог, истиче значај обуке, али и значај неопходности добре организованости, понашања на радном месту, дисциплине и поштовања мера заштите од пожара.
- 2) *Отворени пламен и ужарена тела* – сваки пламен, који прати различите процесе сагоревања, може изазвати паљење различитих материја, што важи и за ужарена тела. Опасност се повећава активирањем запаљивих смеша, које стварају запаљиви гасови и паре запаљивих течности. Из ових опасности је и проистекла Уредба о радовима заваривања, резања и лемљења. Заштита од ових опасности је забрана коришћења уређаја са отвореним пламеном, постављање одговарајућих препрека од незапаљивог материјала, обезбеђење довољно великог растојања између извора ових опасности и запаљиве материје.
- 3) *Топлота трења* – ослобађа се при трењу чврстих тела. Ослобађање веће количине ове топлоте може доћи при трењу покретних делова разних машина. Тако најчешће долази до паљења мазива код лежишта појединих машина. Ефикасан начин заштите се постиже правилним избором мазива и редовним подмазивањем машина и уређаја.
- 4) *Одређене природне појаве* – муња, гром, сунчева топлота, ветар, земљотреси. Гром обично удара у високе предмете као што су високе грађевине и високо дрвеће. Ефикасна заштита је постављање громобранске инсталације.
- 5) *Грађевински недостаци* – дотрајалост грађевинских конструкција, ненаменско коришћење појединих грађевинских објеката може представљати озбиљан проблем са становишта заштите од пожара. Ту свакако данас спадају и нови грађевински елементи на бази појединих пластичних маса, који се довољно не проверавају.

- 6) *Хемијске реакције* – овде се првенствено мисли на егзотермне реакције. У одређеним случајевима овако ослобођена топлота може загрејати другу запаљиву материју до температуре самозапаљивости.
- 7) *Електрична струја* – при протоку електричне струје кроз проводник један део електричне енергије се претвара у топлоту. Уколико дође до преоптерећења проводника, повећање температуре може бити такво да може изазвати пожар. Мера заштите је постављање осигурача у струјно коло и на тај начин спречавање преоптерећења електричних водова.
- 8) *Статички електрицитет* – основна опасност од статичког електрицитета је могућност појаве искре, која може имати довољну енергију да изазове паљење запаљиве материје или експлозију неког експлозивног система. Мера заштите је уземљење проводљивих делова уређаја, одржавање одговарајуће влаге.

A4 - ГАШЕЊЕ ПОЖАРА

Методe гашења пожара

Топлота, кисеоник и запаљиви материјали одржавају пожар, и уколико једна од ових компоненти недостаје, ватра се гаси. Методе за гашење пожара заснивају се управо на овој чињеници.

Ватру је могуће угасити довођењем гасова, попут угљен-диоксида, који истискују кисеоник из просторије. Вода, односно хемијски агенси за гашење пожара омогућавају хлађење запаљивих материјала.

Средства за гашење пожара

Горење неке материје ће престати када се елиминише било који од услова горења, тако да можемо казати да је гашење процес у чијем току, деловањем средстава за гашење, прекидамо процес горења.

Средства за гашење пожара су материје које се употребљавају за заустављање процеса горења на најбржи начин и морају да испуне неке опште услове: да гасе ефикасно; да су употребљива за гашење већег броја материја; да су постојана при чувању; да при гашењу не стварају отровне продукте; и да им је употреба једноставна.

Начин деловања средстава за гашење

Ефекти средстава за гашење:

- 1) *Угушујући ефекат* – састоји се у томе што угушујућа материја покрива горућу површину чиме спречава потпуно или делимично приступ кисеонику из ваздуха;
- 2) *Расхлађујући ефекат* – састоји се у томе да расхладна материја расхлађује горућу површину, односно одводи топлоту са гориве материје;
- 3) *Антикаталитички ефекат* – састоји се у способности материје за гашење да зауставља хемизам реакције оксидације.

Поделу средстава за гашење према намени дефинисао је JUS.Z.CO.003

Према овом JUS-у пожари се разврставају у пет класа према врсти горивих материја:

Класа „А” – пожари чврстих запаљивих материја (пожари са стварањем жара-дрво, папир);

Класа „Б” – пожари запаљивих течности (пожари без жара-бензин, уља, лакови, смоле);

Класа „Ц“ – пожари запаљивих гасова (ацетилен, метан, пропан, бутан);

Класа „Д“ – пожари запаљивих метала (алумунијум, магнезијум, натријум, калијум);

Класа „Е“ – пожари на уређајима и инсталацијама под електричним напоном (електромотори, трансформатори, разводна постројења).

Употреба средстава за гашење према класи пожара:

Гашење пожара класе “А” – вода, песак, халони, неке врсте праха,

Гашење пожара класе “Б” – пена, прах, халони, угљендиоксид,

Гашење пожара класе “Ц” – прах, халони, угљендиоксид,

Гашење пожара класе “Д” – специјална врста праха, песак,

Гашење пожара класе “Е” – угљендиоксид, прах, халони.

Данас се класификација пожара према врсти горивих материја које могу бити обухваћене пожаром врши према стандарду SRPS ISO 3941 (JUS ISO 3941, „Сл. гласник СРЈ“ бр.5/94). Овај стандард класе „А“, „Б“, „Ц“ и „Д“ дефинише на исти начин као и претходни, али не издваја пожаре на уређајима и инсталацијама под електричним напоном у посебну класу.

Подела средстава за гашење према начину деловања

Средства која делују угушујуће – угљендиоксид, песак, пена, прах,

Средства која делују расхлађујуће – вода, неке врсте пене,

Средства која делују антикаталитички – халони, прах и неке врсте пене.

Вода као средство за гашење

Вода је најефикасније средство за гашење, а уз то и најјефтиније, тако да у области заштите од пожара има највећи значај.

Основни ефекат воде при гашењу је расхлађујући, а споредни ефекат је угушујући, јер се при испаравању једног литра воде образује око 1700 литара водене паре, која прекрива жариште смањујући струјање ваздуха и приступ кисеоника.

Вода је најефикасније средство за гашење пожара **класе „А“**.

Водом се не смеју гасити: електрични уређаји под напоном, јер је вода проводник, запаљиве течности, натријум, калијум, магнезијум.

Вода хемијски реагује са великим бројем материја, ослобађајући при томе велике количине топлоте, као на пример са негашеним кречом, карбидом, сумпором, алкалним материјама, тако да та топлота може бити узрочник пожара. Исто тако у додиру са ужареним предметима разлаже се на водоник и кисеоник који образују експлозивну гасну смешу (праסקави гас).

Пена као средство за гашење

У савременој заштити од пожара пене играју значајну улогу. У гашењу пожара запаљивих течности, нарочито нафте и нафтних деривата, пена представља поуздано средство за гашење.

Пена се састоји од мехурића чију опну чини емулзија, а унутрашњост мехура је испуњена угљендиоксидом или ваздухом. У зависности шта је у мехурићу, извршена је и основна подела пене на:

- хемијску
- ваздушну.

Ефекат при гашењу пеном је угушујући, а делимично расхлађујући. У почетној фази гашења пена се на температури распада, а водене капљице испаравају одузимајући топлоту. Настала водена пара потискује ваздух изнад течности одвајајући парну фазу од течне.

Захтеви за пену као средство за гашење:

Стабилност – потребно је постепено распадање да би се вода поступно издвајала, да би се гашење обављало хлађењем. Распадање пене мери се полувременом распадања.

Постојаност на температури – пена треба да има отпорност да се не спече или брзо распада.

Способност течења и клизања – при гашењу тражи се од пене да тече и клизи по површини објекта који гори док га у потпуности не покрије.

Угљендиоксид као средство за гашење

Угљендиоксид има велику примену. Користи се при гашењу хемијских погона и складишта, где се гашење врши просторним загушивањем, као и при гашењу уређаја под напоном.

Ефекат гашења угљендиоксида је угушујући.

Опште особине

При нормалном притиску и температури угљендиоксид је гас без боје и мириса, 1,5 пута тежи од ваздуха. При обичној температури 1 кр (килопонд) угљендиоксида на притиску од 1 бара заузима око 500 литара запремине. Гашење са њим је врло кратко, јер се брзо достиже концентрација потребна за гашење.

За горење већине материјала потребан је проценат кисеоника од 17%, а за гашење се узима практично 30% угљендиоксида, што за гашење затворених просторија износи минимално 0,5 кр/м³.

Врсте пожара који се гасе угљендиоксидом су: **класа „Б“, „Ц“ и „Е“**.

Опасности при употреби угљендиоксида

При истицању угљендиоксида из апарата за гашење део гаса сублимише, при чему се ствара „суви лед“, који у додиру са откритим деловима тела наноси повреде.

При гашењу у затвореним просторијама, постоји опасност по здравље људи, јер је концентрација гашења 25-30% угљендиоксида, а већ при концентрацији од 4% овог гаса јавља се главобоља и блага несвестица, док концентрација од 25% изазива брзу смрт.

Прах као средство за гашење

Упоредо са развојем индустрије повећавају се и опасности од пожара. Тиме се јавља потреба за новим средствима за гашење. Тако, многи захтеви који не могу бити испуњени при гашењу водом, пеном или угљендиоксидом испуњавају се употребом праха за гашење, а то су: могућност гашења уређаја под напоном, потпуна неотровност и нешкодљивост, отпорност према смрзавању, могућност гашења скоро свих врста пожара и велика моћ гашења (скоро тренутно елиминисање пламена).

Ефекат гашења прахом је врло комплексан и до данас није потпуно испитан. Раније се гашење прахом приписивао ефекту загушивања и хлађења, јер се сматрало да је продукт сагоревања натријумхидрокарбоната (Na-карбонат, вода и угљендиоксид). За способност гашења прахом од одлучујућег утицаја је величина зрна и турбулентно кретање праха. Смањењем пречника зрна са 400 на 40 микрона способност гашења се повећала 4 пута.

Врсте и састав праха

Прах на бази натријумбикарбоната.

Прах других састава.

Прах другачијег састава јавља се у последње време као последица захтева да се прахом гасе пожари **класе „А“**.

Основне особине праха

Неотровност и нешкодљивост – испитивања на животињама и на људима, чак и без заштите плућа и очију, нису показала никаква надраживања у густом облаку праха.

Електрична изолација – облак праха не проводи струју, али у условима стварања пламена прах може да се запекне и онда постаје проводник.

Врста пожара који се гаси прахом

„Б“, „Ц“, „Е“ **прах** – гаси пожаре класе „Б“ и „Ц“, а ограничено за класу „Е“, „А“, „Б“, „Ц“, „Е“ **прах** – гаси пожаре класе „А“, „Б“ и „Ц“, а ограничено класу „Е“, „А“, „Б“, „Ц“, „Д“ **прах** – гаси пожаре класе „А“, „Б“, „Ц“, „Д“.

Халони као средство за гашење

Халогенизовани угљоводоници, кратко названи «халони», одавно се употребљавају за гашење пожара. Због своје токсичности забрањује се њихова производња и употреба.

Халони делују токсично и у свом природном стању и приликом настајања продуката сагоревања, зато се препоручују као средство за гашење у стабилним системима за гашење пожара.

Ефекат гашења халоном је антикаталитички, јер се халогена једињења везују активним радикалима у пожару и на тај начин кидају ланчану реакцију процеса сагоревања.

Особине халона

Велика ефикасност у гашењу.

Потпуна или скоро потпуна нешкодљивост халона за опрему, нема корозије, влаге, запрљаности, хладни шокови.

Електрична непроводљивост.

Врсте пожара које се гасе халоном: пожари класе „Б“, „Ц“ и „Е“.

Мере заштите при гашењу пожара

Противпожарна опрема - ручни апарати за гашење пожара служе за гашење почетних пожара и тако су подешени да се са њима једноставно рукује. У зависности како се допремају до места пожара деле се на:

- 1) Ручне преносне апарате тежине до 20 kg,
- 2) Ручне превозне апарате тежине до 260 kg.

Време активирања апарата:

- 1) Преносни апарати – 5 секунди,
- 2) Превозни апарати – 10 секунди.

Апарати морају да имају следеће ознаке:

- Утиснуте - фабрички број,
- година израде.

- Исписане - ознака апарата,
- време непрекидног пражњења,
- врста пожара за који је намењен,
- упозорење када се не сме гасити електричне инсталације,
- највећа вредност напона електричне инсталације,
- упутство за употребу, у сажетој и јасној форми.

Ознаке апарата

Апарат се означава према средству за гашење са којим је напуњен.

Апарати за гашење угљендиоксидом – ознака “CO₂”.

Апарати за гашење прахом – ознака “S”.

Апарати за гашење халоном – ознака “HL”.

Класе пожара које се гасе апаратима, зависе од средства за гашење са којим је напуњен апарат, што је обрађено у средствима за гашење пожара.

Домет млаза ручних апарата за гашење

„S“ – апарати 4 - 6 m,

„CO₂“ – апарати 2 - 3 m.

Активирање апарата за гашење

Апарати са ознаком “CO₂ – активирају се окретањем точкића вентила у смеру супротном кретању казаљке на сату.

Апарати са ознаком S – активирају се:

- 1) Извлачењем осигурача – да би се могла активирати ручица апарата;
- 2) Притиском и отпуштањем на ручицу апарата – притиском да се активира ампула са погонским средством (CO₂) и отпуштањем да гас не би директно изашао на млазници без стварања притиска у суду апарата и подизања праха;
- 3) Поновни притисак на ручицу апарата – време између ова два притиска (5 секунди), потребно је да се створи радни притисак у апарату довољан да избаци прах.

Употреба апарата при гашењу

Са апаратом прићи на растојању 2 – 3 m од пожара, држећи млазницу уперену у подножје пламена, активирати апарат. Битно је за што краће време покрити горућу површину, јер је време пражњења апарата око 20 секунди.

Исправност и контрола апарата за гашење

Апарати се сервисирају два пута годишње, при чему се на апарат ставља кесица са сервисним картончићем који мора да садржи: тип и број апарата, датум сервисирања и потпис сервисера.

Контролно испитивање тела апарата на хладни водени притисак врши се у временском периоду који зависи од типа апарата. Апарати типа „S“ контролишу се на 2 године, а апарати типа „CO₂“ на 5 година. Месец и година испитивања се утискују у тело апарата.

Исправан апарат мора бити пломбиран са важећим сервисним картончићем и утиснутом годином контролног испитивања.

Хидрантска мрежа за гашење пожара

Хидрантска мрежа је регулисана Правилником о техничким нормативима за хидрантску мрежу за гашење пожара.

Дефинише се техничка контрола, која се врши најмање једном годишње у погледу притиска и капацитета хидрантске мреже за гашење пожара и испитивању ватрогасних црева.

Подела хидрантске мреже за гашење

- 1) Спољна хидрантска мрежа;
- 2) Унутрашња хидрантска мрежа.

Унутрашња хидрантска мрежа је скуп уређаја у објекту који воду разводе до хидрантских ормарића, из којих се, ватрогасним цревом и млазницом, просторије штите од пожара.

Хидрантски ормарићи унутрашње хидрантске мреже се обележавају великим словом „Н“ црвене боје и до њих приступ увек мора бити слободан. У њима увек мора бити стандардно ватрогасно црево (Ø 52 mm и дужине 15 m) и млазница Ø 52mm са усником Ø 12 mm. Црево и млазница морају бити спојени са вентилом, ако у ормарићу нема два кључа за спојке.

Употреба хидранта

Пре почетка гашења са хидрантом обавезно искључити струју у просторији или објекту.

За рад са хидрантом потребна су два извршиоца. Први развлачи црево до места пожара и држи млазницу, а други пушта воду и на 2-3 метра иза првог извршиоца придржава црево и помаже при манипулацији цревом.

A5 - САВРЕМЕНИ ТЕХНИЧКИ СИСТЕМИ ЗА ОТКРИВАЊЕ И ГАШЕЊА ПОЖАРА

Откривање и дојава пожара:

- аутоматски јављачи пожара – јонизациони, термички и оптички, ручни јављач пожара, преносни путеви и сигналне централе.

Савремена опрема и методе гашења пожара:

- избор типа стабилних инсталација за гашење пожара водом, пеном, прахом, угљендиоксидом и халоном.

Стабилне инсталације за гашење пожара

Стабилне инсталације за гашење пожара се, у принципу, постављају кад је потребна велика количина средстава за гашење у првим тренуцима избијања пожара због високог степена пожарног оптерећења и могућности велике брзине простирања пожара, због положаја објекта, високих температура које се развијају, опасних материја или вредне опреме у објекту, кад присуство људи у објекту није стално због аутоматизације процеса и кад се гашење, из било ког разлога, не може обавити мобилном противпожарном опремом.

Стабилне инсталације се изводе као аутоматске (активирање гашења се врши аутоматски) и полуаутоматске (активирање врши човек са даљине).

Избор типа стабилних инсталација врши се у зависности шта се гаси, а средство за гашење бира се у зависности од класа пожара који се могу јавити.

Стабилне инсталације за гашење пожара водом

Постављају се на свим местима где се вода може употребити као средство за гашење.

Имамо два типа ових инсталација:

Спринклер инсталације – у припремном периоду имају затворене млазнице, а при избијању пожара активирају се само млазнице изнад места пожара.

Дренчер инсталације – у припремном периоду имају отворене млазнице тако да се активирањем, у случају пожара, било које млазнице врши потапање целе просторије. Зато се примењују за заштиту објеката са великом пожарном опасношћу уз могућност брзог ширења пожара.

Стабилна инсталација за гашење угљендиоксидом

Поставља се двојачко:

Као потпуна заштита - када се активирањем система истовремено затварају сви отвори у пожарном сектору и аутоматски се искључује свако принудно струјање ваздуха. Засићивање пожарног сектора угљендиоксидом мора се извршити за 2 минута.

Као делимична заштита – намењена за заштиту опреме или уређаја у просторији. При овој заштити време локалног засићења угљендиоксидом је 30 секунди.

Стабилне инсталације за гашење пожара прахом

Примена ове инсталације препоручује се тамо где вода и пена нису погодни (места где постоји могућност смрзавања или постоји опасност од кратког споја).

Активирање ових система је аутоматско на појаву температуре, при чему активирајући системи отварају погонске боце са азотом који, под притиском, избацује прах из резервоара. Резервоар за прах треба третирати као суд под притиском, па мора имати сву потребну арматуру као судови под притиском и мора бити смештен у просторији заштићеној од пожара, са одговарајућом вентилацијом.

Стабилне инсталације за гашење пожара халоном

Највише се користе за локална гашења. Аутоматски апарати пуњени халоном 1211 - «плафоњере», у потпуности обезбеђују аутоматску заштиту. Постављају се изнад уређаја који се штити на растојању 1 – 2 метра, а активирање се врши на пројектованој температури у зависности од избора спринклер ампуле, која је саставни део овог апарата. Активирање стабилног система настаје 30 секунди по пријему из управљачко-командне јединице.

Сваки стабилни аутоматски уређај за заштиту просторија где могу бити присутни људи мора имати звучни алармни уређај.

Члан 16.

Б) ПОСЕБНИ ДЕО - СПЕЦИФИЧНОСТИ СУБЈЕКТА ЗАШТИТЕ ОД ПОЖАРА

Б1 - КОНКРЕТНЕ ОПАСНОСТИ ОД ИЗБИЈАЊА ПОЖАРА НА ОСНОВУ СПЕЦИФИЧНОСТИ У ОКВИРУ ПОСЛОВНЕ ДЕЛАТНОСТИ

1. Степен угрожености од избијања пожара везаних за делатности које се одвијају у згради Вишег јавног тужилаштва у Врању.

Просторије Вишег јавног тужилаштва у Врању налазе се у објекту – згради у улици Краља Стефана Првовенчаног бр.1, у Врању, над којом администрира Виши суд у Врању. У згради, поред Вишег суда и Вишег јавног тужилаштва налази се и Основно јавно тужилаштво у Врању, Одељење Привредног суда у Лесковцу и сарадник Државног правобранилаштва.

Зграда је спратности По+Пр+3. Прилаз хендикепираних особа је предвиђен из ул. Цара Душана.

Главни улаз у зграду је из улице Краља Стефана Првовенчаног. У приземљу зграде на главном улазу се налази информациони пулт са простором за обезбеђење и видео-надзор. Поред степеништа се налази детектор врата.

Више јавно тужилаштво користи заједничке просторије: улаз у зграду, ходнике, степениште до просторија које користи, паркинг простор.

Просторије које користи Више јавно тужилаштво у Врању налазе се:

- на првом спрату,
- на другом спрату,
- на трећем спрату,
- у подруму.

Графички приказ свих просторија које користи Више јавно тужилаштво у Врању је садржан у Плану евакуације Вишег суда у Врању Су.бр.VIII 44/2014.

Зграда је обезбеђена видео-надзором.

Објект спада у категорију јавних пословних објеката у коме се обављају административни послови. Исти се налази на делу пута довољне ширине и носивости за приступ ватрогасних возила.

Најближа ватрогасна јединица се налази у Врању, у улици Партизанској бр. 24, на удаљености од 1 км од зграде Вишег суда у Врању. Време за долазак ватрогасне јединице је 5-6 минута.

У посебном делу овог Програма сви запослени у јавном тужилаштву морају се упознати са опасностима које су присутне у просторијама Вишег јавног тужилаштва, које припадају групи просторија у којима се скупља већи број људи, као и са поступком брзе и ефикасне евакуације из просторија и објекта.

У просторијама Вишег јавног тужилаштва највише су у употреби, коришћењу и ускладиштењу материјали који су склони паљењу и горењу (пре свега папир, дрво, пластика и слични материјали). Због тога се посебна пажња даје начину и поступцима безбедног коришћења, складиштења и чувања ових материјала, као и обучавању свих запослених радника са превентивним мерама и употребом повољних средстава за гашење пожара.

Заштита од директног напона је изведена правилним избором и постављањем опреме, која при правилном руковању онемогућава додир делова под напоном.

Због тога посебна пажња се даје начину и поступцима безбедног коришћења електричних уређаја, начину искључивања напајања.

Опис технолошког процеса

У објекту Вишег јавног тужилаштва у Врању обавља се правосудна делатност. Боравак странака је под контролом правосудне страже и у објекту се може боравити само по позиву.

Процена опасности од пожара

Процењује се да постоји ризик од избијања пожара у Вишем јавном тужилаштву, у кухињи, која се налази на другом спрату. У нормалним условима рада не постоји могућност појаве пожара, јер није дозвољена употреба отвореног пламена. Уз поштовање радне дисциплине и предвиђеног система за дојаву пожара, могућности за избијање пожара сведене су на минимум. Електричне инсталације у Вишем јавном тужилаштву у Врању морају се подвргавати периодичним прегледима и испитивању.

Мере заштите од пожара које су специфичне у појединим процесима који се одвијају у оквиру делокруга органа (и с тим у вези права и дужности упошљеника), а нарочито права и дужности свих запослених:

- Спровођење мера заштите од пожара утврђених Законом о заштити од пожара и Правилима за поступање у случају пожара.
- Радници правосудне страже Вишег суда у Врању са посебним овлашћењима врше анализу стања заштите од пожара најмање једном годишње и на основу тога предузимају одговарајуће мере за побољшање и унапређење заштите од пожара.
- Дужности и права лица стручно оспособљених за обављање послова заштите од пожара на спровођењу превентивно-техничких мера обухваћени нормативима у оним деловима који се односе на њихову функцију.
- Дужност и право свих упошљених радника да се обуче из области заштите од пожара, као и поступцима код евакуације упошљених и странака у суду.

На основу процене угрожености од пожара објекта, односно физичко-хемијских особина материјала који се користе у процесу рада, могући су пожари: класе „А“, „Б“. Класификација могућих пожара извршена је према стандарду SRPS ISO 3941/94:

Класа „А“ - У ову класу спадају пожари чврстих запаљивих материја често органске природе, при чијем горењу се формира жар (дрво, папир, слама, текстил, угаљ и сл.). За гашење пожара класе „А“, као средство се користи вода са и без додатака, а изузетно пена или прах.

Класа „Б“ - У ову класу спадају пожари запаљивих течности или утечљиве чврсте материје (пожари без жара, бензин, уља, масти, лакови, восак, смоле, катран и сл.). За гашење пожара класе „Б“, као средство за гашење се користи пена, суви прах, и угљендиоксид.

На основу очекиваних класа пожара могући су пожари класе „А“, „Б“ и предвиђена су и одговарајућа средства за гашење: гашење водом (унутрашња хидрантска мрежа, санитарни простор), апарати пуњени прахом, апарати пуњени угљендиоксидом, и то ручни.

Техничке карактеристике усвојених апарата:

- Из групе апарата за гашење сувим прахом, предвиђени су ручни апарати ознаке „S“, који су усаглашени са стандардом SRPS Z.C2.035;
- Из групе апарата за гашење угљендиоксидом, предвиђени су ручни апарати ознаке „CO2-5“, који су усаглашени са стандардом SRPS Z.C2.035.

Б2 – ПОСТУПАК У СЛУЧАЈУ ИЗБИЈАЊА ПОЖАРА

Тактика гашења пожара се реализује помоћу расположивих апарата.

БЗ-ГАШЕЊЕ ПОЖАРА

Обука се састоји од:

- теоретског дела,
- практичног дела – демонстрирање употребе апарата и средстава за гашење пожара са којима се располаже у објектима правног лица, и
- практичне провере знања.

Члан 17.

Практична провера знања врши се усменим или писаним путем – тестирањем, после извршене теоретске обуке.

Члан 18.

Основна обука запослених по овом Програму организује се за запослене одмах по ступању на рад, а најкасније у року од 30 дана од дана ступања на рад, а практична провера знања једном у три године.

Обуку спроводе чланови Добровољног ватрогасног друштва у Врању.

Члан 19.

О извршеној обуци и практичној провери знања одговорно лице води одговарајућу евиденцију.

ВИШИ ЈАВНИ ТУЖИЛАЦ
Данијела Трајковић